

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

7. rujna 2016.*

„Žalba – Zabranjeni sporazumi – Članak 101. UFEU-a – Članak 53. Sporazuma o Europskog gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. – Europsko tržište automobilske stakla – Sporazumi o podjeli tržišta i razmjeni poslovno osjetljivih informacija – Novčane kazne – Smjernice iz 2006. o izračunu iznosa novčanih kazni – Točka 13. – Vrijednost prodaje – Uredba (EZ) br. 1/2003 – Članak 23. stavak 2. drugi podstavak – Zakonska gornja granica novčane kazne – Tečaj za izračun gornje granice novčane kazne – Iznos novčane kazne – Neograničena nadležnost – Poduzetnici koji proizvode jedan proizvod – Proporcionalnost – Jednako postupanje“

U predmetu C-101/15 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 27. veljače 2015.,

Pilkington Group Ltd, sa sjedištem u Lathomu (Ujedinjena Kraljevina),

Pilkington Automotive Ltd, sa sjedištem u Lathomu,

Pilkington Automotive Deutschland GmbH, sa sjedištem u Wittenu (Njemačka),

Pilkington Holding GmbH, sa sjedištem u Gelsenkirchenu (Njemačka),

Pilkington Italia SpA, sa sjedištem u San Salvu (Italija),

koje zastupa S. Wisking i K. Fountoukakos-Kyriakakos, *solicitors*, kao i C. Puech Baron, *avocat*,

žalitelji,

a druga stranka postupka je:

Europska komisija, koju zastupaju A. Biolan, M. Kellerbauer i H. Leupold, u svojstvu agenata,

tuženik u prvom stupnju,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: T. von Danwitz, predsjednik vijeća, C. Lycourgos, E. Juhász, C. Vajda i K. Jürimäe (izvjestiteljica), suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: L. Hewlett, glavna administratorica,

* Jezik postupka: engleski

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 2. ožujka 2016.,
saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 14. travnja 2016.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Društva Pilkington Group Ltd, Pilkington Automotive Ltd, Pilkington Automotive Deutschland GmbH, Pilkington Holding GmbH i Pilkington Italia SpA svojom žalbom zahtijevaju ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 17. prosinca 2014., Pilkington Group i dr./Komisija (T-72/09, neobjavljena, EU:T:2014:1094, u daljnjem tekstu: pobijana presuda), kojom je taj sud odbio tužbu usmjerenu na poništenje Komisijine Odluke C (2008) 6815 *final* od 12. studenoga 2008. o postupku primjene članka [81. UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (COMP/39.125 – Automobilsko staklo), kako je izmijenjena Komisijinim odlukama C (2009) 863 *final* od 11. veljače 2009. i C (2013) 1119 *final* od 28. veljače 2013. (u daljnjem tekstu: sporna odluka), u dijelu u kojem se odnosi na žalitelje i, podredno, na poništenje članka 2. te odluke, u dijelu u kojem se njome žaliteljima izriče novčana kazna te, podredno tomu, na smanjenje iznosa te kazne.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 1/2003

- 2 Članak 23. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [81. i 82. UEZ-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.), naslovljen „Novčane kazne”, u stavku 2. propisuje:

„Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

(a) krše odredbe članka [81. ili članka 82. UEZ-a], [...]

[...]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa, novčana kazna ne smije prelaziti 10 % njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.

[...]”

Smjernice iz 2006.

- 3 U točkama 4. do 6., 13. i 35. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58. , u daljnjem tekstu: Smjernice iz 2006.) određuje se:

„4. [...] Kazne bi trebale imati dovoljno preventivan učinak ne samo kako bi sankcionirale dotične poduzetnike (poseban preventivni učinak) nego i kako bi odvratile druge poduzetnike od poduzimanja ili nastavka ponašanja koje je protivno člancima [81. i 82. UEZ-a] (opći preventivni učinak).

5. U svrhu postizanja tih ciljeva primjereno je da se Komisija poziva na vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga na koje se odnosi povreda kao temelj za utvrđivanje kazne. Trajanje povrede također bi trebalo igrati značajnu ulogu u utvrđivanju primjerene visine kazne. [...]
6. Kombinacija vrijednosti prihoda od prodaje na koju se odnosi povreda te trajanje povrede smatra se primjerenom formulom koja odražava ekonomsku važnost povrede kao i relativnu težinu svakog poduzetnika u povredi. [...]

[...]

13. U određivanju osnovnog iznosa kazne koju će nametnuti, Komisija će upotrijebiti vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga tog poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno [(takav će na primjer biti slučaj s horizontalnim sporazumima o cijenama nekog određenog proizvoda, ako cijena tog proizvoda potom služi kao osnovica za cijenu kvalitetnijih ili manje kvalitetnih proizvoda)] odnosi u odgovarajućem zemljopisnom području unutar [Europskoga gospodarskog prostora (EGP)]. [...]

[...]

35. U iznimnim slučajevima Komisija može na zahtjev poduzetnika u specifičnom društvenom i gospodarskom okruženju uzeti u obzir njegovu nesposobnost plaćanja. Komisija nijedno sniženje kazne odobreno iz tog razloga ne temelji samo na utvrđenoj činjenici da se poduzetnik nalazi u nepovoljnoj ili slaboj financijskoj situaciji. Sniženje bi se moglo odobriti samo na temelju objektivnih dokaza da bi nametanje kazne, kako je predviđeno u ovim Smjernicama, nepovratno ugrozilo gospodarsku održivost dotičnog poduzetnika i dovelo do potpunoga gubitka vrijednosti njegove imovine.”

Okolnosti spora i sporna odluka

- 4 Iz točaka 1. do 12. i točke 36. pobijane presude proizlazi da je Komisija u spornoj odluci smatrala da je određen broj poduzetnika, među kojima su bili i žalitelji, sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi članka 81. stavka 1. UEZ-a, koja se sastojala od usklađene podjele, u sektoru automobilske stakla, ugovorâ o opskrbi automobilskim staklom ili setovima stakala, koji uobičajeno sadržavaju vjetrobransko staklo, stražnje staklo i bočna stakla, glavnim proizvođačima automobila sa sjedištem u EGP-u. U odnosu na žalitelje Komisija je utvrdila postojanje te povrede u razdoblju od 10. ožujka 1998. do 3. rujna 2002. te im je s te osnove zajednički i solidarno odredila novčanu kaznu od 370 milijuna eura (članak 2. točka (c) sporne odluke).
- 5 Dana 28. veljače 2013. Komisija je donijela Odluku C (2013) 1119 *final* o izmjeni Odluke C (2008) 6815 *final*, osobito u pogledu izračuna novčane kazne izrečene žaliteljima. Komisija je tom odlukom u biti željela ispraviti dvije pogreške za koje je smatrala da je počinila pri tom izračunu. Slijedom spomenute odluke novi iznos novčane kazne izrečene žaliteljima određen je na 357 milijuna eura, umjesto prvotnog iznosa od 370 milijuna eura.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

- 6 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 18. veljače 2009., kako je izmijenjena dopisom koji je tajništvo Općeg suda zaprimilo 15. veljače 2013., žalitelji su pokrenuli postupak za poništenje sporne odluke, pri čemu su istaknuli šest tužbenih razloga. Samo su treći, peti i šesti tužbeni razlozi, koji se odnose na izračun novčane kazne izrečene žaliteljima, relevantni za predmetni žalbeni postupak. Žalitelji su od Općeg suda također zahtijevali, i to, po potrebi, neovisno o tim tužbenim razlozima za poništenje, da u okviru svoje neograničene nadležnosti smanji iznos izrečene im novčane kazne.

- 7 Opći je sud pobijanom presudom u cijelosti odbio tužbu.

Zahtjevi stranaka u žalbi

- 8 Svojom žalbom žalitelji od Suda zahtijevaju da:
- djelomično ukine pobijanu presudu u dijelu u kojem je njome odbijena tužba podnesena protiv članka 2. točke (c) sporne odluke;
 - smanji novčanu kaznu koja im je izrečena člankom 2. točkom (c) sporne odluke, i
 - naloži Komisiji snošenje troškova.
- 9 Komisija zahtijeva odbijanje žalbe i nalaganje žaliteljima snošenja troškova.

O žalbi

- 10 U prilog svojoj žalbi žalitelji iznose tri žalbena razloga.

Prvi žalbeni razlog, koji se temelji na pogrešci koja se tiče prava pri tumačenju točke 13. Smjernica iz 2006.

Argumentacija stranaka

- 11 Svojim prvim žalbenim razlogom, koji se odnosi na točke 217. do 227. pobijane presude, žalitelji prigovaraju Općem sudu to što je presudio da je Komisija pri određivanju osnovnog iznosa izrečene im novčane kazne s pravom uzela u obzir prodaju ostvarenu na temelju ugovora koji su prethodili razdoblju povrede i koji nisu ponovno sklopljeni tijekom tog razdoblja (u daljnjem tekstu: sporna prodaja).
- 12 Žalitelji tvrde da se Opći sud stoga oslonio na pogrešno tumačenje pojma „vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga [...] poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno odnosi” u smislu točke 13. Smjernica iz 2006. Naime, taj pojam ne omogućava Komisiji da uzima u obzir spornu prodaju s obzirom na to da je jasno da ona ni na koji način nije mogla biti obuhvaćena povredom, i to usprkos tomu što se tom povredom željela postići opća stabilnost tržišta koje je bilo predmet povrede. Slijedom toga, uzimanje u obzir spomenute prodaje ne predstavlja „primjerenu formulu” u smislu točke 6. tih Smjernica jer dovodi do precjenjivanja ekonomske važnosti povrede, relativne težine poduzetnika koji je ostvario tu prodaju u okviru te povrede i njezine štetnosti.
- 13 Žalitelji ističu da se na temelju obrazloženja koje je Opći sud iznio u točki 225. pobijane presude, koje se odnosi na način provedbe povrede i njezin cilj, ne može dokazati da je sporna prodaja bila obuhvaćena povredom.
- 14 Komisija smatra da argumente žalitelja treba odbiti kao neosnovane.

Ocjena Suda

- 15 Svojim prvim žalbenim razlogom žalitelji u biti tvrde da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je presudio da je Komisija mogla uključiti spornu prodaju u prodaju koja je uzeta u obzir pri izračunu izrečene im novčane kazne pozivajući se na „prodaj[u] robe ili usluga [...] poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno odnosi” u smislu točke 13. Smjernica.

- 16 Što se tiče izricanja novčane kazne u skladu s člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003, Sud je presudio da Komisija mora u svakom pojedinačnom slučaju i imajući u vidu njegove okolnosti kao i ciljeve određene sustavom kazni uspostavljenim spomenutom uredbom ocijeniti željeni učinak na poduzetnika u pitanju, osobito uzimajući u obzir prihod koji odražava njegov stvarni gospodarski položaj tijekom razdoblja u kojem je počinjena povreda (presuda od 9. srpnja 2015., InnoLux/Komisija, C-231/14 P, EU:C:2015:451, t. 46. i navedena sudska praksa).
- 17 U tom pogledu, pri izračunu iznosa novčane kazne dopušteno je uzeti u obzir kako ukupni prihod poduzetnika, koji je pokazatelj, premda približan i nepotpun, njegove veličine i gospodarske snage, tako i udio tog prihoda ostvaren proizvodima obuhvaćenima povredom, koji je pokazatelj opsega povrede (presuda od 9. srpnja 2015., InnoLux/Komisija, C-231/14 P, EU:C:2015:451, t. 47. i navedena sudska praksa).
- 18 U skladu s točkom 13. Smjernica iz 2006., „[u] određivanju osnovnog iznosa kazne koju će nametnuti, Komisija će upotrijebiti vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga tog poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno [...] odnosi u odgovarajućem zemljopisnom području unutar EGP-a”. U uvodnom dijelu spomenutih smjernica, u točki 6., precizira se da se „[k]ombinacija vrijednosti prihoda od prodaje na koju se odnosi povreda te trajanje povrede smatra [...] primjerenom formulom koja odražava ekonomsku važnost povrede kao i relativnu težinu svakog poduzetnika u povredi”.
- 19 Slijedi da je postavljeni cilj točke 13. Smjernica iz 2006. kao polazište za izračunavanje novčane kazne koja se izriče nekom poduzetniku uzeti iznos koji odražava ekonomsku važnost povrede i veličinu poduzetnikovog doprinosa toj povredi. Prema tome, iako se pojam „vrijednosti prihoda od prodaje” iz točke 13. doduše ne može proširiti tako da uključuje prodaju poduzetnika u pitanju koja nije obuhvaćena područjem primjene zabranjenog sporazuma u pitanju, ipak bi cilj postavljen tom odredbom bio ugrožen kada bi se taj pojam tumačio na način da se odnosi samo na prihod ostvaren prodajom za koju je utvrđeno da je stvarno bila obuhvaćena tim zabranjenim sporazumom (presude od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 76., i od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 57.).
- 20 Što se tiče sporne prodaje, iako je ona ostvarena, kako to tvrde žalitelji, na temelju ugovora sklopljenih prije razdoblja povrede, Opći sud je pravilno presudio u točki 226. pobijane presude da ju je Komisija mogla valjano uključiti u vrijednost prodaje određene u skladu s točkom 13. Smjernica iz 2006. u svrhu izračuna osnovnog iznosa novčane kazne, isto kao i vrijednost prodaje ostvarene na temelju ugovora o opskrbi sklopljenih tijekom razdoblja povrede, ali za koje nije bilo dokazano da su konkretno bili predmet koluzije.
- 21 Naime, iz točaka 222. do 225. pobijane presude proizlazi da je Opći sud prihvatio metodu izračuna koju je primijenila Komisija u okviru ispitivanja obrazloženja u pogledu načina funkcioniranja i ciljeva povrede na koje se ta institucija oslonila kako bi zaključila da je uzimanje u obzir sporne prodaje bilo opravdano s obzirom na to da odražava ekonomsku važnost povrede.
- 22 Opći sud je među ostalim smatrao, u točkama 224. i 225. pobijane presude, da je uzimanje u obzir sporne prodaje bilo opravdano kako s obzirom na opseg i način provedbe zabranjenog sporazuma tako i s obzirom na opći cilj stabilnosti tržišta koji se njime želio postići, tako da nije bila potrebna koluzija u pogledu svakog ugovora o opskrbi radi postizanja tog cilja. U vezi s tim Opći sud je pravilno utvrdio da je u takvim okolnostima potreba za koluzijom u pogledu određenog ugovora o opskrbi ovisila o raspodjeli isporuka, subjektivnoj potrebi za poduzimanjem mjera za održavanje tržišnih udjela kao i mogućnosti pojedinog ugovora da dovede do znatne promjene u udjelu u ukupnim isporukama svakog sudionika u zabranjenom sporazumu.

- 23 Protivno onome što tvrde žalitelji, ta razmatranja nisu irelevantna. Naime, opći plan zabranjenog sporazuma sastojao se od podjele isporuka automobilske stakla između njegovih sudionika, kako što se tiče postojećih ugovora o opskrbi tako i novih ugovora. Ta podjela odnosila se, kao što to proizlazi iz činjeničnog utvrđenja koje je Opći sud iznio u točki 24. pobijane presude, na sve djelatnosti tih sudionika na predmetnom tržištu, što osobito potvrđuje način provedbe zabranjenog sporazuma, u skladu s kojim je taj sporazum uključivao korektivne mjere koje su uzimale u obzir postojeće ugovore o opskrbi. Slijedi da je za prodaju ostvarenu na temelju ugovora koji su prethodili razdoblju povrede i nisu bili ponovno sklopljeni tijekom tog razdoblja trebalo smatrati da je obuhvaćena područjem primjene zabranjenog sporazuma u smislu sudske prakse navedene u točki 19. ove presude. Posljedično valja utvrditi da kada Komisija ne bi mogla uključiti tu prodaju u vrijednost prodaje izračunatu u skladu s točkom 13. Smjernica iz 2006., iznos novčane kazne koji bi iz toga proizlazio ne bi odražavao ekonomsku važnost povrede. Opći sud stoga nije počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da je sporna prodaja bila predmet spomenute povrede.
- 24 Slijedom toga, treći žalbeni razlog valja odbiti kao neosnovan.

Drugi žalbeni razlog, koji se temelji na pogrešci koja se tiče prava pri tumačenju članka 23. stavka 2. drugog podstavka Uredbe br. 1/2003

Argumentacija stranaka

- 25 Svojim drugim žalbenim razlogom, koji se odnosi na točke 410. do 423. pobijane presude, žalitelji Općem sudu prigovaraju da je presudio da konačni iznos novčane kazne koju im je Komisija izrekla ne prelazi gornju granicu od 10 % ukupnih prihoda u poslovnoj godini koja je prethodila donošenju sporne odluke, utvrđenu člankom 23. stavkom 2. drugim podstavkom Uredbe br. 1/2003 (u daljnjem tekstu: zakonska gornja granica novčane kazne).
- 26 Opći sud time je počinio pogrešku koja se tiče prava jer je presudio da je Komisija u svrhu konverzije tog ukupnog prihoda, koji je, kada je riječ o žaliteljima, izražen u funtama sterlinga, opravdano primijenila prosječni tečaj Europske središnje banke (ESB) u razdoblju između 1. travnja 2007. i 31. ožujka 2008., a ne tečaj primjenjiv na dan donošenja sporne odluke, odnosno 12. studenoga 2008. Najveći iznos koji je Komisija mogla izreći žaliteljima je 317 547 860 eura, to jest 39 452 140 eura manje od novčane kazne koja im je u konačnici izrečena.
- 27 Kao prvo, žalitelji tvrde da tumačenje Općeg suda nije u skladu sa svrhom zakonske gornje granice novčane kazne iz članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003, kojom se želi osigurati zaštita od fluktuacija valuta koje prethode donošenju Komisijine odluke, odnosno danu kada novčana kazna postaje dospjela.
- 28 U tom pogledu Opći sud pogrešno se oslonio na sudsku praksu o tečaju primjenjivom pri izračunu osnovnog iznosa novčane kazne, koja se ne može prenijeti u kontekst određivanja zakonske gornje granice novčane kazne, s obzirom na to da je cilj koji zakonodavac Unije nastoji postići uspostavljanjem te gornje granice različit i samostalan u odnosu na cilj kojem se teži kriterijima težine i trajanja povrede. Cilj te gornje granice je upravo da pruži apsolutnu zaštitu od štetnih posljedica fluktuacija valuta do kojih može doći do dana donošenja Komisijine odluke, kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, a osobito iz točke 59. presude od 16. studenoga 2000., Enso España/Komisija (C-282/98 P, EU:C:2000:628), točke 89. presude od 16. studenoga 2000., Sarrió/Komisija (C-291/98 P, EU:C:2000:631), točke 606. presude od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582), kao i točke 63. presude od 4. rujna 2014., YKK i dr./Komisija (C-408/12 P, EU:C:2014:2153).

- 29 Kao drugo, žalitelji osporavaju utvrđenje Općeg suda iz točke 418. pobijane presude prema kojem poduzetnici moraju snositi rizik fluktuacija valuta između prethodne poslovne godine i dana donošenja Komisijine odluke, što podrazumijeva znatne troškove za te poduzetnike. To utvrđenje nije u skladu s ciljem članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 i nema nikakvu osnovu u sudskoj praksi Suda.
- 30 Kao treće, pristup Općeg suda ne jamči jednako postupanje prema poduzetnicima koji svoje poslovne knjige vode u valutama različitima od eura i onima koji ih vode u eurima s obzirom na to da su prvi izloženi riziku da se njihova zakonska gornja granica novčane granice osjetno promijeni ovisno o fluktuacijama valuta, dok drugi nisu izloženi tom riziku.
- 31 Kao četvrto, pristup koji je primijenio Opći sud ne jamči pravnu sigurnost s obzirom na to da se njime stvara nesigurnost u pogledu najvećeg financijskog rizika koji snose poduzetnici čija je računovodstvena valuta različita od eura.
- 32 Komisija smatra da taj žalbeni razlog treba odbiti kao neosnovan.

Ocjena Suda

- 33 Svojim drugim žalbenim razlogom žalitelji u biti Općem sudu prigovaraju da je presudio da je Komisija mogla valjano izračunati zakonsku gornju granicu novčane kazne oslanjajući se na prosječni tečaj primjenjiv tijekom poslovne godine koja je prethodila donošenju sporne odluke, a ne na tečaj primjenjiv na dan donošenja te odluke. Ističu da je Opći sud na taj način povrijedio cilj te zakonske gornje granice, sudsku praksu Suda kao i načela jednakog postupanja i pravne sigurnosti.
- 34 U članku 23. stavku 2. drugom podstavku Uredbe br. 1/2003 predviđeno je da za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa novčana kazna ne smije prelaziti 10 % njegova ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.
- 35 Žalitelji, čiji je ukupni prihod u prethodnoj poslovnoj godini izražen u funtama sterlinga, ne osporavaju pravo Komisije da novčane kazne koje izriče u skladu s člankom 23. Uredbe br. 1/2003 odredi u eurima. Međutim, ta odredba ne sadržava nikakav navod o tečaju koji se mora primijeniti pri određivanju zakonske gornje granice novčane kazne kada je ukupni prihod iz drugog podstavka stavka 2. te odredbe izražen u valuti različitoj od eura.
- 36 U vezi s tim treba istaknuti da se prilikom ocjene osnovanosti Komisijine metode konverzije Opći sud pozvao, a da to žalitelji nisu osporavali, na cilj koji se želi ostvariti zakonskom gornjom granicom novčane kazne, kako ga je pojasnio Sud u točkama 281. i 282. presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408) i na koji je Opći sud podsjetio u točki 414. pobijane presude. Ova gornja granica iznosa kazne ima za cilj spriječiti izricanje novčanih kazni za koje se može predvidjeti da ih poduzetnici, s obzirom na njihovu veličinu, kako je određena njihovim ukupnim prihodom, makar na približan i nesavršen način, neće biti u mogućnosti platiti.
- 37 Naime, kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, iznos novčane kazne koji se može nametnuti poduzetniku ograničen je brojčano odredivom i apsolutnom gornjom granicom, tako da je najveći iznos novčane kazne koji se može izreći određenom poduzetniku unaprijed odrediv (vidjeti u tom smislu presudu od 9. srpnja 2015., InnoLux/Komisija, C-231/14 P, EU:C:2015:451, t. 48. i navedenu sudsku praksu).

- 38 Stoga, uzimajući u obzir taj cilj, Općem se sudu ne može prigovoriti jer je u točki 415. pobijane presude utvrdio da se gornja granica iz članka 23. stavka 2. drugog podstavka Uredba br. 1/2003 u načelu mora odrediti s obzirom na ekonomsku stvarnost koja proizlazi iz poslovne godine koja je prethodila donošenju odluke o sankcioniranju povrede članka 81. UEZ-a.
- 39 Naime, kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 51. svojeg mišljenja, to utvrđenje u skladu je s izborom zakonodavca Unije da uzme u obzir prihod ostvaren u poslovnoj godini koja je prethodila donošenju odluke o određivanju iznosa novčane kazne kao, u načelu, referentnu vrijednost, odredivu naprijed, koja najprimjerenije odražava poduzetnikovu sposobnost plaćanja na dan kada je utvrđena njegova odgovornost za povredu i kada mu je Komisija izrekla novčanu kaznu.
- 40 Međutim, suprotno tvrdnjama žalitelja, treba utvrditi da taj izbor također opravdava da se primijeni tečaj primjenjiv tijekom tog razdoblja radi konverzije te referentne vrijednosti ako je ona izražena u valuti različitoj od eura.
- 41 Naime, valja istaknuti, kao prvo, što se tiče ocjene poduzetnikove sposobnosti plaćanja, da je korištenje, u tu svrhu, prosječnog tečaja u poslovnoj godini koja je prethodila odluci o izricanju novčane kazne, a ne tečaja primjenjivog na dan donošenja te odluke, u skladu s izborom zakonodavca Unije, s obzirom na to da prvonavedeni tečaj primjerenije odražava ekonomsku stvarnost koja proizlazi iz te poslovne godine.
- 42 U vezi s tim, suprotno tvrdnjama žalitelja, iz sudske prakse Suda nije moguće zaključiti da je taj sud u pogledu konverzije najvećeg iznosa novčane kazne presudio da nužno treba koristiti tečaj primjenjiv u vrijeme donošenja odluke o izricanju novčane kazne. Upravo suprotno, treba utvrditi da ta sudska praksa potvrđuje utvrđenje Općeg suda iz točke 415. pobijane presude, to jest da je, kada je riječ o ocjeni ekonomske stvarnosti koja je prevladavala u određenom razdoblju, logično koristiti tečaje primjenjive tijekom tog razdoblja. Naime, u suprotnom slučaju, ocjena ekonomske stvarnosti bila bi nužno iskrivljena vanjskim i neizvjesnim čimbenicima, poput promjene tečaja tijekom razdoblja koje je uslijedilo nakon te poslovne godine (vidjeti analogijom presudu od 16. studenoga 2000., *Sarrió/Komisija*, C-291/98 P, EU:C:2000:631, t. 86. i 88.).
- 43 Kao drugo, metoda konverzije koju je prihvatio Opći sud u točki 416. pobijane presude ispunjava zahtjev predvidljivosti zakonske gornje granice novčane kazne, spomenut u točki 37. ove presude, s obzirom na to da se ta metoda temelji na tečaju koji je moguće saznati prije donošenja Komisijine odluke o izricanju novčane kazne i u skladu s kojim je moguće unaprijed odrediti gornju granicu te kazne.
- 44 Kao treće, Sud ne može prihvatiti tvrdnju žalitelja da Opći sud nije poštovao svrhu zakonske gornje granice s obzirom na to da se njome želi zajamčiti apsolutna zaštita od fluktuacija valuta do dana donošenja odluke o izricanju novčane kazne.
- 45 Naime, kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 55. svojeg mišljenja, takva zaštita nije samostalna svrha zakonske gornje granice novčane kazne, nego jedan aspekt zaštite od prekomjernih i neproporcionalnih novčanih kazni koji ta gornja granica pruža (vidjeti analogijom presudu od 28. lipnja 2005., *Dansk Rørindustri i dr./Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 281.). Žalitelji se stoga ne mogu u pogledu svrhe zakonske gornje granice novčane kazne pozivati na sudsku praksu navedenu u točki 28. ove presude. Iako se tom sudskom praksom u pogledu konverzije vrijednosti prodaje u okviru određivanja osnovnog iznosa novčane kazne prihvaća da zakonska gornja granica ograničava moguće štetne posljedice fluktuacija valuta, iz nje ne proizlazi niti da je ta granica apsolutna zaštita od takvih fluktuacija niti da je za određivanje te gornje granice mjerodavan tečaj koji je primjenjiv na dan donošenja odluke o izricanju novčane kazne.

- 46 Što se tiče navodnih učinaka fluktuacije valuta na razinu zakonske gornje granice novčane kazne konvertirane u eure, treba utvrditi da žalitelji nisu podnijeli nijedan dokaz o tome da je pogrešno utvrđenje Općeg suda iz točke 415. pobijane presude da metoda izračuna zakonske gornje granice novčane kazne koju je primijenila Komisija ograničava moguće štetne posljedice takvih fluktuacija. Naime, iz točke 42. ove presude proizlazi da takva metoda, koja se temelji na prosjeku tečaja primjenjivih tijekom poslovne godine koja je prethodila donošenju odluke o izricanju novčane kazne, a ne na tečaju primjenjivom na dan te odluke, po svojoj naravi ima tendenciju neutralizirati učinak takvih fluktuacija na razinu zakonske gornje granice novčane kazne do dana donošenja spomenute odluke. Argumentacija žalitelja u vezi s tim ne može se prihvatiti s obzirom na to da je metoda konverzije utemeljena na dnevnom tečaju nužno neizvjesna i nepredvidiva, za razliku od metode koju je primijenio Opći sud.
- 47 Slijedom navedenog, treba utvrditi da Opći sud nije počinio pogrešku time što je u točki 416. pobijane presude presudio da je metoda konverzije koju je Komisija primijenila radi određivanja zakonske gornje granice novčane kazne u skladu s njezinom svrhom.
- 48 Osim toga, ne može se prihvatiti tvrdnja žaliteljâ da se prema poduzetnicima koji vode poslovne knjige u valuti različitoj od eura ne postupa jednako kao i sa onima koji poslovne knjige vode u eurima jer su prvonavedeni izloženi valutnom riziku. Naime, budući da žalitelji ne osporavaju to da se novčana kazna koja im je izrečena može odrediti u eurima, neizbježno je da su izloženi fluktuacijama valute. U tom smislu Opći sud je u točki 418. pobijane presude pravilno presudio da je fluktuacije valuta neizvjestan element koji može dovesti do prednosti, ali i do gubitaka, s kojima se poduzetnici koji ostvaruju dio svoje prodaje na izvoznim tržištima redovito moraju suočavati u okviru svojih poslovnih djelatnosti, a čije samo postojanje ne može imati za posljedicu neprimjerenost iznosa novčane kazne koja je zakonito određena na temelju težine i trajanja povrede.
- 49 Osim toga, tvrdnja žalitelja o navodnoj povredi načela pravne sigurnosti od strane Općeg suda temelji se, kao što je bilo utvrđeno u točki 46. ove presude, na pogrešnoj pretpostavci da ih je metoda izračuna koju je prihvatio Opći sud izložila riziku promjenjive razine zakonske gornje granice novčane kazne s obzirom na fluktuacije valutâ između kraja prethodne poslovne godine i dana donošenja sporne odluke.
- 50 Stoga treba odbiti te tvrdnje kao neosnovane.
- 51 Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 421. pobijane presude presudio da je Komisija s pravom izračunala zakonsku gornju granicu novčane kazne oslanjajući se na ukupni prihod žaliteljâ u prethodnoj poslovnoj godini, konvertiran u eure primjenom prosječnog tečaja primjenjivog tijekom te poslovne godine.
- 52 Drugi žalbeni razlog žalitelja stoga valja odbiti kao neosnovan.

Treći žalbeni razlog, koji se temelji na povredi načela jednakog postupanja i proporcionalnosti, kao i neizvršavanju neograničene nadležnosti od strane Općeg suda

Argumentacija stranaka

- 53 Treći žalbeni razlog žaliteljâ, koji se odnosi na točke 396. do 402., 434., 438. i 440. do 444. pobijane presude, podijeljen je na dva dijela.

- 54 Prvim dijelom žalitelji prigovaraju Općem sudu da je počinio pogrešku koja se tiče prava time što je pogrešno primijenio načela jednakog postupanja i proporcionalnosti jer je odbio njihov tužbeni razlog kojim su tvrdili da je novčana kazna koju im je Komisija izrekla bila proporcionalno veća od one izrečene drugim sudionicima u zabranjenom sporazumu jer je djelatnost žalitelja bila manje raznovrsna.
- 55 Opći sud je tako zanemario argument žalitelja da kada su štetne posljedice novčane kazne na poduzetnika neproporcionalne u odnosu na novčanu kaznu izrečenu ostalim adresatima odluke, kao što je to vidljivo iz postotka iznosa novčane kazne u odnosu na ukupni godišnji prihod tih poduzetnika, Komisija mora osigurati poštovanje načela proporcionalnosti i jednakog postupanja. Žalitelji navode da je u predmetnom slučaju to stanje stvari bilo predvidivo u vrijeme donošenja sporne odluke, kao što to proizlazi iz izvješća društva za poslovno savjetovanje podnesenog Općem sudu. U tom pogledu Opći sud pogrešno je protumačio cilj tog izvješća, koje je podneseno ne kao dokaz o činjenicama koje su se dogodile nakon donošenja sporne odluke, nego kao dokaz činjenice da bi izricanje visoke novčane kazne žaliteljima imalo neproporcionalan učinak i uzrokovalo ozbiljno narušavanje financijskog položaja potonjih u odnosu na ostale sudionike u zabranjenom sporazumu.
- 56 Osim toga, žalitelji tvrde da je Opći sud pogrešno protumačio argument tužitelja prema kojem je Komisija trebala uzeti u obzir učinak koji bi visoka novčana kazna mogla imati na financijski položaj poduzetnika, osobito onih čije su djelatnosti najmanje raznovrsne, a ne moguće financijske gubitke poduzetnika koji su manje prilagođeni tržišnim uvjetima.
- 57 Naposljetku, žalitelji ističu da je Opći sud zanemario činjenicu da su Komisija, u svojim prethodnim odlukama, i Opći sud, među ostalim u presudi od 12. prosinca 2012., Novácke chemické závody/Komisija (T-352/09, EU:T:2012:673), uzeli u obzir argumente slične onima koje su oni iznijeli.
- 58 Što se tiče drugog dijela njihova trećeg žalbenog razloga, žalitelji Općem sudu prigovaraju da je počinio pogrešku koja se tiče prava jer nije izvršio svoju neograničenu nadležnost u potrebnom opsegu kako bi ispravio nejednako postupanje kojem su bili podvrgnuti u odnosu na ostale sudionike u povredi u vezi s kojom je donesena sporna odluka. Žalitelji tvrde da je Opći sud prilikom izvršavanja te nadležnosti trebao uzeti u obzir financijske teškoće koje bi za njih prouzročilo plaćanje novčane kazne, pri čemu nije potrebno da te teškoće predstavljaju iznimne okolnosti, kao što je to Opći sud utvrdio u točki 443. pobijane presude. Za ispravljanje iznosa novčane kazne dovoljno je da te teškoće mogu imati znatan učinak na žalitelje, na način da dovode do nejednakog postupanja prema njima u odnosu na ostale sudionike u toj povredi.
- 59 Komisija smatra da se taj žalbeni razlog treba odbiti kao neosnovan.

Ocjena Suda

- 60 Prvim dijelom tog žalbenog razloga žalitelji Općem sudu u biti prigovaraju da je u okviru nadzora zakonitosti sporne odluke na temelju članka 263. UFEU-a pogrešno primijenio načela jednakog postupanja i proporcionalnosti. Smatraju da se u skladu s tim načelima od Općeg suda zahtijevalo da presudi da je Komisija prilikom određivanja iznosa novčanih kazni trebala uzeti u obzir činjenicu da je izrečena novčana kazna očito imala štetniji učinak za žalitelje u odnosu na ostale sudionike u zabranjenom sporazumu jer je njihova djelatnost manje raznovrsna, što se odražava u razlici u postotku koji novčana kazna predstavlja u ukupnom prihodu predmetnih poduzetnika.
- 61 Što se tiče podataka iz izvješća društva za poslovno savjetovanje spomenutog u točki 400. pobijane presude, iz točke 401. te presude proizlazi da je Opći sud u biti zbog razloga iznesenih u njezinim točkama 274. i 275., odnosno da se to izvješće odnosilo na razvoj financijskog položaja žalitelja nakon

donošenja sporne odluke i da ono stoga nije moglo imati nikakav utjecaj na zakonitost te odluke u okviru nadzora izvršenog na temelju članka 263. UFEU-a, smatrao da ih nije bilo potrebno uzeti u obzir pri ocjeni zakonitosti novčane kazne.

- 62 Točno je da su se žalitelji implicitno pozvali na iskrivljavanje tih dokaza, osobito kada su istaknuli da je Opći sud pogrešno protumačio predmet tog izvješća, međutim, samo pozivanje na takvo iskrivljavanje ne ispunjava zahtjeve utvrđene sudskom praksom Suda, prema kojima se u žalbi mora jasno navesti iskrivljene dokaze i dokazati pogreške u analizi koje su Opći sud dovele do iskrivljavanja u okviru njegove ocjene (vidjeti u tom smislu presudu od 7. siječnja 2004., Aalborg Portland i dr./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, t. 50.).
- 63 Nadalje, što se tiče argumenta da nije uzet u obzir postotak koji predstavlja iznos novčane kazne izrečene žaliteljima u odnosu na njihov ukupni prihod u usporedbi s ostalim adresatima sporne odluke i posljedičnog nejednakog postupanja, treba utvrditi da je Opći sud, protivno tvrdnjama žalitelja, na njega odgovorio u točkama 397. do 399. pobijane presude.
- 64 Opći sud pravilno je u točki 398. te presude presudio da nije protivno načelima proporcionalnosti i jednakog postupanja da se u skladu s metodom izračuna osnovnog iznosa novčanih kazni, predviđenom u točki 13. Smjernica iz 2006., poduzetniku čije su djelatnosti više nego kod drugih poduzetnika usmjerene na prodaju robe ili usluga izravno ili neizravno povezanih s povredom odredi novčana kazna koja predstavlja veći udio njegovih prihoda od udjela koji predstavljaju novčane kazne određene svakom od ostalih poduzetnika. Naime, Opći sud je utvrdio da je za tu metodu izračuna, koja se ne temelji na ukupnom prihodu predmetnih poduzetnika, svojstveno to da se među poduzetnicima mogu pojaviti razlike u pogledu odnosa između tih prihoda i iznosa izrečenih im novčanih kazni.
- 65 Iz sudske prakse Suda proizlazi, kao što je to Opći sud utvrdio u točki 397. pobijane presude, da Komisija pri određivanju iznosa novčanih kazni nije obvezna osigurati, u slučaju kada se takve novčane kazne izriču nekolicini poduzetnika uključenih u istu povredu, da konačni iznosi novčanih kazni odražavaju razlike između predmetnih poduzetnika u pogledu njihova ukupnog prihoda (presuda od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 312.).
- 66 Što se tiče navodne povrede načela jednakog postupanja na koju žalitelji pozivaju, pod pretpostavkom da se tim žalbenim razlogom želi utvrditi da je Komisija trebala odstupiti od te metode i u pogledu žalitelja donijeti odluku o smanjenju iznosa novčane kazne jer je njihova djelatnost manje raznolika, treba istaknuti, kao što je to učinila nezavisna odvjetnica u točki 100. svojeg mišljenja, da razlika u postotku koji novčana kazna predstavlja u ukupnom prihodu predmetnih poduzetnika sama po sebi ne može biti dovoljan razlog za odstupanje od metode izračuna koji si je Komisija sama nametnula. Naime, to bi dovelo do davanja prednosti poduzetnicima čija je djelatnost manje raznolika na temelju kriterija koji nisu relevantni s aspekta težine i trajanja povrede. Međutim, pri određivanju iznosa novčane kazne ne smije doći do diskriminacije između poduzetnika koji su sudjelovali u sporazumu ili usklađenom djelovanju protivnom članku 101. stavku 1. UFEU-a primjenom različitih metoda izračuna (vidjeti u tom smislu presudu od 19. srpnja 2012., Alliance One International i Standard Commercial Tobacco/Komisija i Komisija/Alliance One International i dr., C-628/10 P i C-14/11 P, EU:C:2012:479, t. 58. i navedenu sudsku praksu).
- 67 Što se tiče argumenta žalitelja u vezi s učinkom koji bi velika novčana kazna imala na njihov financijski položaj, treba utvrditi da je Sud u nekoliko navrata presudio da Komisija pri određivanju iznosa novčane kazne nije obvezna uzeti u obzir gospodarski položaj predmetnog poduzetnika, a osobito njegovu financijsku sposobnost, jer bi priznavanje takve obveze dovelo do davanja neopravdane konkurentne prednosti poduzetnicima koji su najmanje prilagođeni tržišnim uvjetima (presuda od 10. svibnja 2007., SGL Carbon/Komisija, C-328/05 P, EU:C:2007:277, t. 100. i navedena sudska praksa).

- 68 Naposljetku, žalitelji ne mogu osnovano tvrditi da su takva razmatranja uzeta u obzir u drugim odlukama Komisije s obzirom na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, ranija praksa u odlukama Komisije ne predstavlja pravni okvir u pogledu novčanih kazni u području tržišnog natjecanja (presuda od 23. travnja 2015., LG Display i LG Display Taiwan/Komisija, C-227/14 P, EU:C:2015:258, t. 67. i navedena sudska praksa).
- 69 U tim okolnostima, prvi dio trećeg žalbenog razloga ne može se prihvatiti.
- 70 Drugim dijelom trećeg žalbenog razloga žalitelji prigovaraju Općem sudu da nije odgovarajuće izvršio svoju neograničenu nadležnost koju mu dodjeljuje članak 261. UFEU-a u vezi s člankom 31. Uredbe br. 1/2003 jer nije smanjio iznos novčane kazne kako bi osigurao jednako postupanje prema sudionicima u zabranjenom sporazumu.
- 71 Treba podsjetiti da je u skladu s odredbama spomenutima u prethodnoj točki Opći sud ovlašten, povrh običnog nadzora zakonitosti novčanih kazni koje određuje Komisija, vlastitom ocjenom nadomjestiti ocjenu Komisije i slijedom toga ukinuti, smanjiti ili povećati izrečenu novčanu kaznu (vidjeti u tom pogledu presudu od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 75. i navedenu sudsku praksu).
- 72 Međutim, Sud - kada odlučuje o pravnim pitanjima u okviru žalbe – nema pravo zbog razloga pravičnosti vlastitom ocjenom zamijeniti ocjenu Općeg suda koji je u okviru svoje neograničene nadležnosti odlučivao o iznosu novčanih kazni izrečenih poduzetnicima zbog povrede prava Unije (presuda od 18. srpnja 2013., Schindler Holding i dr./Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, t. 164. i navedena sudska praksa).
- 73 Samo ako Sud ocijeni da je iznos sankcije neprikladan i pretjeran do te mjere da je neproporcionalan može se utvrditi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava (presuda od 18. srpnja 2013., Schindler Holding i dr./Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, t. 165. i navedena sudska praksa).
- 74 U tom pogledu iz točaka 433., 438. i 441. pobijane presude proizlazi da je Opći sud, što se tiče navodne neproporcionalnosti novčane kazne izrečene žaliteljima, u okviru svoje neograničene nadležnosti ispitao argumente potonjih u vezi s, kao prvo, time da iznos te novčane kazne zbog manje raznovrsnosti njihove djelatnosti više utječe na njihov financijski položaj u usporedbi s novčanom kaznom izrečenom ostalim predmetnim poduzetnicima i, kao drugo, time da je spomenuta novčana kazna dovela do pogoršavanja njihova financijskog položaja. Opći sud u tom je kontekstu uzeo u obzir podatke iz izvješća društva za poslovno savjetovanje, spomenutog u točki 55. ove presude.
- 75 Što se tiče prvog argumenta, kao što to proizlazi iz točke 64. ove presude, Opći sud je s pravom u točki 438. pobijane presude presudio da su okolnosti na koje su se pozvali žalitelji, ako se uzme da su dokazane, irelevantne u svrhu ispitivanja proporcionalnosti novčane kazne.
- 76 Što se tiče drugog argumenta, iz točaka 441. i 442. pobijane presude proizlazi da je Opći sud pravilno smatrao da postojanje mogućih financijskih teškoća samo po sebi može opravdati smanjenje novčane kazne samo u iznimnim okolnostima, kada je to opravdano zbog višeg interesa. Naime, kao što je to Opći sud u biti utvrdio u točki 441. pobijane presude, automatsko uzimanje u obzir takvih teškoća lišilo bi novčane kazne koje Komisija nameće poduzetnicima u skladu s člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003 njihova preventivnog učinka.
- 77 Stoga, protivno tvrdnjama žalitelja, Opći sud nije presudio da svoju neograničenu nadležnost može izvršiti samo u iznimnim okolnostima, nego da se smanjenje novčane kazne na temelju postojanja navodnih financijskih teškoća može provesti samo ako su te teškoće iznimne. U točkama 434. i 443. pobijane presude Opći sud je smatrao da, s obzirom na dokaze kojima raspolaže, to nije slučaj u ovom predmetu.

- 78 Stoga treba utvrditi da drugi dio trećeg žalbenog razloga treba odbiti s obzirom na to da, s jedne strane, polazi od pogrešnog tumačenja pobijane presude i da je, s druge strane, usmjeren na preispitivanje činjeničnih ocjena Općeg suda, što Sud nije nadležan provoditi u okviru žalbenog postupka.
- 79 S obzirom na prethodna razmatranja, treći žalbeni razlog valja djelomično odbaciti kao nedopušten, a djelomično odbiti kao neosnovan.
- 80 Budući da nije moguće usvojiti ni jedan od tri žalbena razloga koja su žalitelji naveli u prilog osnovanosti svoje žalbe, potrebno ju je odbiti u cijelosti.

Troškovi

- 81 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima. U skladu s člankom 138. stavkom 1. istog poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da je Komisija postavila zahtjev da se žaliteljima naloži snošenje troškova i da oni nisu uspjeli u postupku, valja im naložiti snošenje troškova ovog žalbenog postupka.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) proglašava i presuđuje:

1. Žalba se odbija.

2. Društvima Pilkington Group Ltd, Pilkington Automotive Ltd, Pilkington Automotive Deutschland GmbH, Pilkington Holding GmbH i Pilkington Italia SpA nalaže se snošenje troškova.

Potpisi